

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Jokinen, Kimmo

Title: Iloiset ja virkeät, kiukkuiset ja väsyneet – lapset esiopetuksessa

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Jokinen, K. Iloiset ja virkeät, kiukkuiset ja väsyneet – lapset esiopetuksessa. Ruusuapuiston uutiset, (5). <https://peda.net/id/b620dd40cdc>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Iloiset ja virkeät, kiukkuiset ja väsyneet – lapset esiopetuksessa



Esiopetusikäisen lapsen arki koostuu monenlaisista aikatauluista, tekemisistä ja ihmissuhteista sekä siirtymisistä paikoista ja suhteista toisiin. Päivään mahtuu myös monenlaisia tunteita. Mutta mitä lapset itse arjestaan kertovat, mitä he tuntevat, ja millaisiin tekijöihin tunteukset ovat yhteydessä?

Lapsen tunnemaailmaa, paikasta toiseen siirtymisiä ja niihin liittyviä kokemuksia on kysytty lapsilta itseltään Perhetutkimuskeskuksen uusimmassa projektissa. Lapsilla on ollut päiväkodissa käytössään nettipohjainen päiväkirja, jossa Kisse-kissa kysyy tabletin välityksellä lapsilta heidän päivittäisistä rutineistaan, kaveri- ja aikuissuhteistaan ja tunteistaan. Kissan kysymyksiin vastasi yhden esikouluviikon kuluessa päivittäin kaikkiaan 215 lasta 21 päiväkodista.

Virkeillä kaikki hyvin, väsyneillä myös harmeja

Tunteita käsittelevien vastausten perusteella lapset voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: myönteisiä ja kielteisiä tunteita esille nostaviin. Lisäksi oli pieni lasten joukko, jotka voitiin tunnevastaustensa perusteella sijoittaa kahden edellä mainitun ryhmän välimaastoon. Vastaukset olivat samankaltaisia kaikissa päiväkodeissa, mikä kertonee suomalaisten esiopetuskäytäntöjen tasaisuudesta. Enemmistö lapsista koki olevansa iloisia ja virkeitä pitkin päivää, eivätkä heidän tunteuksensa juuri vaihdelleet viikon kuluessa. Tällä iloisten ja energisten lasten ryhmällä kaikki tuntui olevan koko ajan hyvin. Vastaavasti kaikkein kielteisimmän vastanneiden ryhmän päiviin mahtui kurjiakin asioita. Lapset eivät olleet saaneet leikkiä niillä leluilla, joilla olisivat halunneet, ja he olivat kokeneet päivän askareiden aloittamisen ja lopettamisen vaikeiksi. Näiden lasten tunnekokemukset tosin vaihtelivat

päivittäin. Vaikka päivään mahtui murheita, kiukkua ja väsymystä, oli siellä myös iloisempia ja energisempiä hetkiä. Joka tapauksessa erot virkeiden ja väsyneiden välillä olivat selvät.

Myönteisimpään tunneryhmään kuuluneet lapset olivat kokeneet pääsääntöisesti kivoja asioita päivän ja viikon mittaan. He olivat saaneet leikkiä niillä leluilla, joilla olivat halunneetkin leikkiä. He tiesivät, mitä pitää tehdä ja mitä seuraavaksi tapahtuu. Päivittäisten puuhien aloittaminen ja lopettaminen sujui kuin itsestään. He olivat paljon kavereiden kanssa, sen sijaan aikuisten kanssa he kertoivat viettäneensä vähemmän aikaa. Tämän lapsiryhmän päivät kuuluivat myönteisellä tavalla yllätyksettömästi.

Negatiivisin tunneryhmä erosi edellisestä monin tavoin, etenkin siirtymissä ja sosiaalisissa maailmoissa oli eroja. Tähän ryhmään kuuluneet lapset eivät useinkaan tienneet, mitä pitäisi tehdä ja mitä odottaa seuraavaksi. Puuhien aloittaminen ja lopettaminen olivat joskus vaikeita. Lapset myös kokivat, että päivittäin tuli liikaa yllätyksiä. Heidän päiviinsä mahtui ikäviä asioita, jotka liittyivät esimerkiksi ulkoiluun, syömiseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Vaikka nämä lapset olivat kavereidenkin seurassa, he olivat paljon myös yksin. Päiväkodin aikuisten kanssa he viettivät enemmän aikaa kuin positiivisimman tunneryhmän lapset.

Perhemuodolla ei merkitystä

Yllätyimme hieman siitä, että edellä mainituilla tuloksilla ei ollut yhteyttä perhemuotoon (ydinperhe, uusperhe, yhden vanhemman perhe) eikä perheessä koettuihin muutoksiin, kuten muuttoihin tai sisarusten syntymiseen. Edellisessä tutkimusprojektissamme, jossa olimme kiinnostuneita viides- ja kuudesluokkalaisten lasten tunteista, yhden vanhemman perheiden lapset raportoivat muita lapsia enemmän kokeneensa kielteisiä tunteita viikon mittaan. Monilla näistä lapsista kotiolut olivat olleet haasteelliset ennen heidän vanhempiensa eroa, muun muassa lähisuhdeväkivallan tai vanhemman päihdeongelman takia. Tämän uuden projektimme lapsilla ei tällaisia kokemuksia ollut. Perhemuoto onkin monien nykytutkimusten mukaan useissa asioissa huono selittäjä: perhesuhteissa tapahtuu paljon sellaista, jota ei voi päätellä perheen koostumuksen perusteella. Sen sijaan vanhempien koulutus, ammattiasema ja tulotaso näkyvät yleensä perhemuotoa enemmän lapsen hyvinvoinnissa ja muussakin elämässä, esimerkiksi siinä, millainen on lapsen koulusuhte. Sukupuolikaan ei ollut hyvä erottelija. Pieni poikien joukko koki aamulla esikouluun tullessaan muita enemmän väsymystä ja kielteisiä tunteita, mutta lasten myöhemmin päivällä kokemilla tunteilla ja heidän sukupuolellaan ei ollut enää yhteyttä.

Vaikka Kisse-kyselyn tulokset ovat vasta alustavia ja tarkentuvat vielä, ne herättävät jo nyt paljon kysymyksiä. Jatkossa tutkitaan myös sitä, erottuvatko nämä kaksi tunneryhmää toisistaan samalla tavalla myös koulussa, ja jos eroja edelleen on, pitäisikö se ottaa jotenkin huomioon opetuksessa? Entä auttaako vahva vertaisryhmäsidonnaisuus lasta sulautumaan päiväkotien ja koulujen arkipäivään? Suomen kaltaisissa maissa kasvatusta on vahvasti instituutiosidonnaista, joten varmasti on syytä olla herkkiä sille, millaisia tunteita ja siirtymäkokemuksia lapsilla näissä instituutioissa on ja miten eri tavoin lapset kiinnittyvät erilaisiin sosiaalisiin maailmoihin.

Kimmo Jokinen

Tulokset pohjautuvat Suomen Akatemian vuosiksi 2015–2019 rahoittamaan projektiin Päivittäisyys transitoissa, lapset moninaisissa perhemuodoissa (DALFA). Projektissa tutkitaan sitä, millaisia ovat lasten päivittäiset rutiinit, siirtymät, tunteet ja sosiaaliset suhteet esiopetuksessa, millaisia isompia ja pitkäkestoisempia siirtymiä lasten elämässä on ja millainen yhteys näillä on perhemuotoon ja lapsen temperamenttiin. Osa lapsista on vastannut soveltuvin osin samaan päiväkirjakeselyyn uudelleen, kun he olivat ensimmäisellä luokalla koulussa.



Professori **Kimmo Jokinen** työskentelee [Jyväskylän yliopiston Perhetutkimuskeskuksessa](#) ja johtaa Suomen Akatemian rahoittamaa Daily life in transitions, children in multiple family forms (DALFA) -tutkimusprojektia. Hän tutkii parhaillaan perhesuhteiden transitoita ja moninaistumista sekä lasten perhe- ja lähisuhteita.

Lue lisää:

[Päivittäisyys transitoissa, lapset moninaisissa perhemuodoissa \(DALFA\) -hanke](#)

Lähetä palautetta kirjoittajalle: kimmo.j.jokinen@jyu.fi

Pääkuva: Saana Lonka, kuva kirjoittajasta: Martti Minkkinen